

СКОРОЧЕННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ТВОРЕННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЕТНОФОБИЗМІВ

У статті проаналізовано сучасні американські етнофобізми, які утворені шляхом скорочення. Розглянуто такі способи деривації, як апокопа, афереза і синкопа. Детально описано і розмежовано поняття «етнофобізм-акронім» та «етнофобізм-аббревіатура».

Ключові слова: етнофобізм, словотворення, скорочення, апокопа, афереза, синкопа, акронім, аббревіатура.

Скиданова Е. Ю. Сокращение как механизм образования американских этнофобизмов. В статье проанализированы современные американские этнофобизмы, образованные путем сокращения. Рассмотрены такие способы деривации, как апокопа, аферезис и синкопа. Детально описаны и разведены понятия «этнофобизм-акроним» и «этнофобизм-аббревиатура».

Ключевые слова: этнофобизм, словообразование, сокращение, апокопа, аферезис, синкопа, акроним, аббревиатура.

Skidanova K. Yu. Shortening as a Way of American Ethnic Slurs Formation. Modern American ethnophobisms formed by shortening are analyzed in the article. Such derivation ways, as apocope, apheresis and syncope are examined. The notions “ethnophobisms-acronyms” and “ethnophobisms-abbreviations” are described and separated in detail.

Key words: ethnophobism (ethnic slur), word-formation, shortening, apocope, apheresis, syncope, acronym, abbreviation.

На сучасному етапі вивчення етнолінгвістики актуальним завданням є виявлення особливостей та головних тенденцій розвитку словотвірної системи не тільки апелювативів, а й онімів.

Субстандартний рівень американського варіанта англійської мови охоплює пейоративні етнономінації, на позначення яких у рамках нашого дослідження ми використовуємо термін «етнофобізми», під якими розуміємо ономастичні одиниці, що є принизливими, образливими позначеннями тих чи інших етнічних груп [Антонченко 1999, с. 96].

Словотвір етнофобізмів американського варіанта англійської мови, порівняно з іншими класами власних назв, сьогодні залишається малодослідженою галуззю. Способи словотворення етнонімів і етнофобізмів розглядала лише Т.М. Антонченко, а дериваційні процеси власне американських етнофобізмів залишаються поза увагою ономастів.

Мета статті – проаналізувати сучасні американські етнофобізми, утворені шляхом скорочення. Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань**: 1) представити шляхи та способи творення американських етнофобізмів у сучасній англійській мові; 2) проаналізувати основні способи скорочення американської пейоративної етнономінації; 3) описати і розмежувати два дериваційні процеси – акронімію та аббревіацію; 4) подати кількісні і відносні показники етнофобізмів США, утворених шляхом скорочення.

Об’єктом нашого дослідження є сучасні американські етнофобізми, утворені шляхом скорочення, а **предметом** – їхні дериваційні характеристики та особливості.

Послугуючись нашою робочою класифікацією, представимо основні шляхи творення етнофобізмів США у сучасній англійській мові. Кількісні дані представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Шляхи творення американських етнофобізмів у сучасній англійській мові

№ з/п	Шлях словотворення	Частота у матеріалі дослідження, %	
		абсолютна	відносна
1	Комбінування	1118	41,26
2	Функціональне зміщення	671	24,76
3	Словотвірна контамінація	267	9,85
4	Скорочення	217	8,01
5	Запозичення	199	7,34
6	Неузуальне словотворення	136	5,02
7	Комбінований тип	67	2,47
8	Лексико-синтаксичний спосіб	30	1,1
9	Графіксація	5	0,19
Разом		2710	100

Загальний корпус дослідження складає 2710 англійських етнофобізмів США. Структурний аналіз американських етнофобізмів свідчить, що 217 ономастичних одиниць, або 8,01% нашої картотеки, утворено шляхом скорочення.

Найпоширенішим способом скорочення американських етнофобізмів є **апокопа** – усікання фінальної частини слова. Досліджуючи різні види усічень, лінгвісти відзначають, що провідне місце серед неологізмів-усічень займають апокопи, які складають ядро номінативного простору усічень (73,8%) [Андрусак 2002, с. 158]. У свою чергу, аналіз досліджувальної вибірки етнофобізмів підтверджує, що і серед етнономінацій, утворених шляхом усічення, апокопа займає чільне місце – усіканням фінальної

частини утворено 57 лексичних одиниць, або 2,1 % нашої картотеки. Прикладами такого роду етнічних лексичних інновацій в американському варіанті англійської мови можуть бути *Nipponese* → *Nip*; *Belgian* → *Belgie*; *Palestinian* → *Pal*; *Zigaboo* → *Zig* та інші. Скороченню форми слова підлягають **етноніми** (*British* → *Brit*; *Vietnamese* → *Viet*; *Lebanese* → *Leb*; *Pakistani* → *Paki*; *Japanese* → *Jap*; *Yugoslav* → *Yugo*; *Indonesian* → *Indo*; *Caucasian* → *Cauc*), **апелятиви** (*nephew* → *Neph*; *brother* → *Bro*; *vampire* → *Vamp*; *coconut* → *Coco*), **іншомовні слова** (*Viking* → *Vike*; *troglodyte* → *Trog*) і **власні назви** (*Baltic* → *Balt*; *Dracula* → *Drac*).

Менш активно (24 лексичні одиниці, або 0,88 %) функціонує **афереза**, тобто усікання ініціальної частини слова. Прикладами творення етнофобізмів США способом аферези є *Packerwood* → *Wood*; *Puerto-Rican* → *Rican*; *Mongoloid* → *Goloid*; *Mexican* → *Can* тощо. Основними джерелами формування класу американських етнічних прізвиськ шляхом усічення ініціальної частини є ономаністичні одиниці – **етноніми** (*Pakistan* → *Stan*; *Hebrew* → *Brew*; *Arab* → *Rab*), **антропоніми** (*Adolf* → *Dolf*; *Kozlov* → *Lov*; *Yovovitch* → *Itch*), **власні назви** (*Bull Dozer* → *Dozer*), **етнофобізми** (*Redneck* → *Neck*; *Nigger* → *Gar*; *Negro* → *Gro*) та **апелятивна лексика** (*Baboon* → *Boon*; *Kangaroo* → *Roo*) тощо.

Найменш продуктивними способами словотворення американських етнічних прізвиськ, за нашими спостереженнями, є **усічення середньої частини слова** та **синкопа**, тобто ініціально-фінальне скорочення (відповідно по п'ять і три лексичні одиниці, або 0,19 % і 0,11 % корпусу дослідження). Прикладами усікання середньої частини слова можуть слугувати такі англійські етнофобізми, як *Jewish* → *Jish*; *Isaac* → *Ike*; *Nigger* → *N'er*; *Catholic* → *Cat-lick*. Етнічні прізвиська *Norwegian* → *Weegie*, *Spaniards* → *Yerd*, *Comrade* → *Rad* утворено способом словотворення синкопа.

Усе більшого поширення в англійській мові набувають **акроніми** та **абревіатури**. Дослідники розглядають ці два дериваційні процеси як частину загальної тенденції мов до компресії засобів вираження інформації. Лінгвісти зазначають, що творення нових лексичних одиниць, у нашому випадку етнофобізмів, спричиняється, перш за все, «прагненням комунікантів скоротити складні найменування, форма яких суперечить цілісності та єдності їх номінативних функцій» [Левицький 2000, с. 141].

Загальна лінгвістична наукова думка оперує поняттям абревіації, визначаючи його як «спосіб словотворення», проте лексична одиниця за цим механізмом не утворюється. Фактично виникає тільки нова форма, яка абсорбує в себе значення всієї вихідної одиниці [Гармаш 2006, с. 127].

Поза увагою лінгвістів залишається і той факт, що механізм абревіації включає не тільки скорочення, але й об'єднання скорочених складових в єдине ціле, тобто складання. Слід також зауважити на те, що у процесі творення етнофобізмів-абревіатур мовці керуються передусім міркуванням зручності та прихованості значення окремих слів-компонентів, відтак менша кількість складових елементів абревіатур та акронімів «сприяє продуктивному використанню утворених ними структур» [Бондаренко 2001, с. 10].

Традиційно вважалось, що акронім – це складноскорочене слово, яке збігається за графічним і, в більшості випадків, фонетичним виглядом із звичайним словом, як правило кореневим. На думку О.Л. Гармаш, акронім становить нову форму одиниці синтаксичного рівня, яка утворюється шляхом ініціального скорочення найменших власних складових, які несуть смислове навантаження, та їх подальше складання, внаслідок чого виникає форматична інновація, котра збігається за графічним, а частіше за фонетичним виглядом з лексичною одиницею, яка існує в мові [Гармаш 2006, с. 127].

Прикладами омонімічних акронімів-етнофобізмів, що використовуються у спілкуванні через Інтернет, є *SAP* (сік рослин) – *Spoiled American Princess*; *BET* (парі, заклад, ставка) – *Black Entertainment Television*; *WASP* (оса) – *White Anglo-Saxon Protestant*; *MOB* (натовп) – *Morbidly Obese Bodies*; *PIGS* (свині) – *Portuguese, Italian, Greek, Spanish*; *SAW* (пилка) – *Stupid Ass White*; *SNOB* (сноб) – *Silly Niggers On Bikes*. Способом акронімії утворено 13 етнофобізмів, тобто 0,48 % картотеки дослідження.

Протягом усього періоду дослідження абревіація одностайно визначалася науковцями як спосіб словотворення. Абревіатури так само утворюються шляхом виділення перших літер кожного слова, словосполучення, фрази або виразу і подальшого їх злиття, проте така форматична інновація не збігається з графічною чи фонетичною оболонкою певного існуючого в мові слова.

У досліджуваній сфері номінативних одиниць абревіація є одним з видів економії мовних засобів, який слугує компресії інформації на лексичному рівні та евфемістичному називанню на рівні комунікації, наприклад, *TAP* (*Typical American Prick*); *WTT* (*White Trailer Trash*); *YBM* (*Yong Black Male*); *SFA* (*Stupid Fucking American*); *JACA* (*Just Another Californian Asshole*); *WAM* (*White American Male*); *JOJ* (*Just Off the Jet*); *BDN* (*Big Dummy Nigger*); *FAP* (*Fat Asian Pig*); *FOF* (*Fresh Over the Fence*); *BB* (*Border Bandit*); *BFI* (*Big Fucking Indian*); *LBD* (*Little Brown Dude*); *SBH* (*Straight Black Hair*); *OTW* (*Other Than White*) тощо.

Характерною рисою абревіатур-омонімів, які використовуються на зневажливе позначення етнічно-расових угруповань, є „авторське” тлумачення, „нове читання” вже існуючих абревіатур, наприклад, *UFO* (*Unknown Flying Object*) → *Ugly Fucking Oriental*; *MARTA* (*Metro Atlanta Regional Transit Authority*) → *Moving Africans Rapidly Through Atlanta*; *WOG* (*Water, Oil, Gas*) → *Worthy-Oriental Gentleman*; *FILA* (відома

марка одягу в США) → Finally I Left Africa; *DP* (Displaced Persons) → Dumb Polish; *AI* (Artificial Intelligence) → American Ignorance; *BMW* (марка автомобіля) → Black Mans Wish; *MD* (Medicine Doctor) → Melanin Deficient; *FBI* (Foreign Bureau of Investigation) → Full Blooded Indian або Foreign Born Irish; *NASA* (National Aeronautics and Space Administration) → North American Street Ape; *FUBU* (американська торгова марка 'For Us, By Us') → Farmers Used to Buy/Beat Us.

Літерні скорочення іноді зазнають графічних змін (за фонетичним принципом), набуваючи вигляду звичайної лексичної одиниці. Прикладами такої трансформації можуть слугувати аббревіатура *TWE* (Third World European), що згодом була перетворена у *Tweety*; аббревіатура *YT* на позначення білої раси вимовляється 'White E'.

Американський етнофобізм-аббревіатура *JUBU*, який утворено від назви торгової марки одягу і вживається на позначення євреїв, свідчить, що подібні форматичні інновації можуть бути включені в подальші словотворчі процеси.

Варто зазначити, що деякі форми американських етнофобізмів бувають як аббревіатурами, так і акронімами, наприклад, *ROK* вимовляється 'are-oh-ka', коли він означає 'Republic of Korea', але як слово *Rock*, коли використовується для назви солдата корейської нації або корейця загалом.

Найменш продуктивним способом словотворення етнофобізмів є **зворотний словотвір**, який утворив 5 лексичних одиниць, або 0,19 % матеріалу дослідження. У результаті скорочення вихідного слова шляхом випущення того, що є чи вважається афіксом чи іншою складовою морфемою, утворилися наступні етнічні прізвиська – *Mocky* → *Mock*; *Cuffed* → *Cuff*; *Claipping* → *Clai*; *Shanty* → *Shant*; *Pecking* → *Peck*. Як свідчать наведені приклади, більшість зворотних формувань випускають суфікси, і тому відбувається процес „де-суфіксації” [Кобзар 1999, с. 57].

Серед американських етнофобізмів, які утворилися шляхом скорочення, є три лексичні одиниці *MLK*, *Ng*, *Ngr*, сформовані в результаті випущення голосних букв у графічній формі слів *milk*, *nigga*, *nigger*.

Таким чином, аналіз етнофобізмів, утворених шляхом скорочення, показав високу продуктивну активність аббревіації (107 лексичні одиниці, або 3,95 %) та акронімії (13 етнофобізми, або 0,48 % матеріалу дослідження), які відображають загальну тенденцію до раціоналізації мови.

З усього вищезазначеного можна зробити **висновок**, що значна кількість пейоративних етнономінацій, утворених шляхом усічення слова, є характерною для сучасного словотвору американського варіанта англійської мови.

Література

Андрусак Т.В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу / Т.В. Андрусак // Дис. ... канд. філол. наук. – Ужгород, 2002. – 223 с. Антонченко Т.М. Лінгвопрагматичні особливості функціонування етнонімів та етнофобізмів (на матеріалі амер. варіанта англійської мови) / Т.М. Антонченко // Вісник Київськ. лінгвіст. унів-ту. Сер. Філологія. – 1999. - №1. – С. 95-103. Бондаренко В.О. Фонетична структура інноваційних складних слів сучасної англійської мови (експериментально-фонетичне дослідження) / В.О. Бондаренко // Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2001. – 20 с. Гармаш О.Л. Роль формотвору у поповненні словникового складу англійської мови / О.Л. Гармаш // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І.Франка. – 2006. – № 27. – С. 125-130. Кобзар С.К. Основні тенденції словотвору сучасного американського варіанту англійської мови / С.К. Кобзар // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І.Франка. – 1999. – № 4. – С. 54-59. Левицький А.Е. Функціональний підхід до аналізу системи номінативних одиниць сучасної англійської мови / А.Е. Левицький // Вісник Харків. держ. ун-ту. Іноземна філологія на межі тисячоліть. – 2000. – № 471. – С. 137-143.

СТРОЧЕНКО Л.В.

(Одеський національний університет імені І.І. Мечникова)

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «КОШТОВНЕ КАМІННЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена дослідженню лексико-семантичного поля «коштовне каміння» в англійській мові. Аналіз проведено на базі декількох словників англійської мови. У статті проаналізовано номінативні одиниці із додатковими культурними значеннями та фразеологізмами, до складу яких входять назви коштовного каміння.

Ключові слова: лексико-семантичне поле, лінгвокультурологія, номінативна одиниця, фразеологізм.

Строченко Л.В. Лингвокультурологический аспект лексико-семантического поля «драгоценные камни» в английском языке. Статья посвящена исследованию лексико-семантического поля «драгоценные камни» в английском языке. В статье проанализированы номинативные единицы с дополнительными культурными значениями и фразеологизмы, в состав которых входят названия драгоценных камней.

Ключевые слова: лексико-семантическое поле, лингвокультурология, номинативная единица, фразеологизм.

Strochenko L.V. Linguocultural Aspect of the Lexical Semantic Field "Precious Stones" in the English Language. The given article deals with the investigation of the lexical semantic field "precious stones" in the English language. The research has been done on the basis of several dictionaries of the English language. The nominative units with additional cultural meanings and fixed phrases containing the names of precious stones are being analyzed in the article.

Key words: lexical semantic field, linguistic culturology, nominative unit, fixed phrase.